Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of medical Sciences
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

Internal Evaluation of Social Medicine Department of Zabol University of Medical Sciences

S. Saravani(PhD)[1] , N. Esmaeli(MD Student)[2] , Kh. Rezaei Keikhaei(MD)[3*] , L. Rezaei Kahkhaei(MD)[4] , Z.Esmaeli (BA) [5]

1. Community Medicine Department, School of Medicine, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran.
2. Student Research Committee, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran.
3. Maternal Fetal Medicine Department, Zabol Medicinal Plants Research Center, Zabol University Of Medical Sciences, Zabol,Iran.
4. Internal Medicine Department, School of Medicine. Amir Al Momenin Hospital, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran.
5. Emam Khomeini Hospital of khash City, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran.

Article Info

Article Type:
Research Article

Received:
25 Feb 2022

Received in revised form:9 March 2022

Accepted:
13 March 2022

Published online:
16 March 2022

ABSTRACT

Background and Objective: Internal group evaluation is a prelude to quality improvement. The training group took the first steps by planning to implement it. The aim of this study was to conduct a social medicine training group and determine the degree of desirability of the group in order to identify weaknesses and weaknesses and provide the necessary solutions to improve and improve them.

Methods: This study was conducted in 1399 at the level of social medicine educational department, including the group director, faculty members and students, through the distribution of a national questionnaire for internal evaluation of educational groups. The questions related to the questionnaires included 7 factors, 25 criteria and 125 indicators and each of the indicators was graded in three grades: favorable, relatively favorable and unfavorable. Finally, the data were entered and evaluated. SPSS V22.

Findings: The results showed that approximately the scores obtained from the factors of mission and organizational status, training courses, science, students, teaching-learning strategies, educational facilities and equipment and dissertations and study opportunities and seminars were 1.62, 1.9, respectively Were 1.52,1.31,1.50,1.59 and 1.2.

•**Corresponding Author:** Kh. Rezaei Keikhaei(MD)
Address: Department of Internal Medicine, School of Medicine Amir al-momenin Hospital, Zabol University of Medical Sciences, Zabol,Iran. **Tel:** +98 (54) 32230768 **E-mail:** rezaei.azar@ymail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

Conclusion: Considering the results, the situation of the group in most parts was favorable and relatively good, but in some parts there was no good quality that the social group should try to eliminate weaknesses and strengthen strengths.

Keywords: ***Internal Evaluation, Social Medicine Department, Zabol University of Medical Sciences***

Cite this article: S. Saravani, N. Esmaeli, Kh. Rezaeikeikhaei, L. Rezaei kahkhaei, Z. Esmaeli. Internal Evaluation of Social Medicine Department of Zabol University of Medical Sciences. *Medical Education Journal*. 2022; Vol10. (No1.): pages31-44.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciencess

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of medical Sciences
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

ارزیابی درونی گروه پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل

سلیمان سراوانی (PhD)[۱]، ناهیداسماعیلی(MD Student)[۲]، خدیجه رضایی کیخایی (MD)[۳*]،
لیلی رضایی کهخایی(MD)[۴] ، زهرا اسماعیلی (BA)[۵]

۱. گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، ایران.
۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، ایران.
۳. گروه پزشکی جنین مادر، مرکز تحقیقات گیاهان دارویی زابل، دانشگاه علوم پزشکی زابل، ایران.
۴. گروه داخلی، دانشکده پزشکی، بیمارستان امیرالمومنین، دانشگاه علوم پزشکی زابل،ایران.
۵. بیمارستان امام خمینی شهر خاش، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۶

اصلاح:۱۴۰۰/۱۲/۱۸

پذیرش:۱۴۰۰/۱۲/۲۲

انتشار:۱۴۰۰/۱۲/۲۵

چکیده

سابقه و هدف: ارزیابی درونی مقدمه‌ای برای بهبود کیفیت است و این ارزیابی اولین مرحله اعتباربخشی تلقی می‌شود که در آن اعضای گروه آموزشی دانشگاه هدف‌های گروه را تصریح و عملکرد آن را مورد قضاوت قرار می‌دهند، سپس نقش خود را بازنگری کرده تا در راه آینده مطلوب، گروه آموزشی با برنامه‌ریزی در اجرای آن گام‌های اولیه را بردارند. مطالعه حاضر با هدف انجام ارزیابی درونی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی و تعیین درجه مطلوبیت گروه مذکور به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و ارائه راهکارهای لازم جهت پیشرفت و بهبود آن ها انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه سال ۱۳۹۹در سطح گروه آموزشی پزشکی اجتماعی شامل مدیرگروه، اعضای هیات علمی و دانشجویان از طریق توزیع پرسشنامه کشوری ارزیابی درونی گروه‌های آموزشی صورت گرفت. سوالات مربوط به پرسشنامه‌ها شامل ۷ عامل، ۲۵ ملاک و ۱۲۵ نشانگر بود و هرکدام از نشانگرها در سه درجه مطلوب، نسبتا مطلوب و نامطلوب درجه‌بندی شدند. در نهایت داده‌ها وارد نرم‌افزار شده و مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که میانگین نمرات حاصل از عامل های رسالت اهداف و جایگاه سازمانی،دوره های آموزشی،هیات علمی،دانشجو، راهبرد های یاددهی-یادگیری ، امکانات و تجهیزات آموزشی و پایان نامه و فرصت های مطالعاتی و سمینار ها به ترتیب۱/۵۹، ۱/۵۰، ۱/۳۱، ۱/۵۲، ۱/۹، ۱/۶۲ بود.

▣ این مقاله مستخرج از پایان نامه دانشجوی رشته پزشکی با کد اخلاق IR.ZBMU.REC.13900.040 از کمیته اخلاق معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زابل می باشد.
* مسئول مقاله: دکتر خدیجه رضایی کیخایی آدرس: ایران، زابل، خیابان شهید رجایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، مرکز تحقیقات گیاهان دارویی، گروه پزشکی جنین مادر .
تلفن: ۰۵۴۳۲۲۳۰۷۶۸ رایانامه: rezaei.azar@ymail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]
[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

نتیجه‌گیری: با عنایت به نتایج حاصله ، وضعیت گروه در بیشتر قسمت ها مطلوب و نسبتا مطلوب بود ولی در بعضی از قسمت ها از کیفیت خوبی برخوردار نبود که باید گروه پزشکی اجتماعی در صدد رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت برآید.

واژه‌های کلیدی: ***ارزیابی درونی، گروه‌آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم‌پزشکی زابل***

استناد: سلیمان سراوانی، ناهیداسماعیلی، خدیجه رضایی کیخایی، لیلی رضایی کهخایی، زهرا اسماعیلی . ارزیابی درونی گروه پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل. دوفصلنامه آموزش پزشکی، سال۱۴۰۰؛ شماره۱۰ (دوره۱): صفحه ۴۴-۳۱.

© The Author(s)
Publisher: Babol University of Medical Sciences

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

سابقه و هدف

کیفیت مهمترین هدف آموزشی و تحقیقاتی است. از این رو لازم است همه سیستم های آموزشی برای دستیابی به آن یک برنامه منسجم داشته باشند(۱). رشد کمی، بدون توجه به کمبود منابع و حساسیت زیاد جامعه نسبت به این سیستم، لزوم توجه به اثربخشی و کارایی نظام آموزش عالی را ضروری نموده است(۲). ارزشیابی آموزشی فعالیتی رسمی است که برای تعیین کیفیت اثربخشی و ارزش یک برنامه یا فرایند اجرا می شود و هدف اصلی آن تعیین قدر و ارزش پدیده برای کمک به مسئولین برای تصمیم گیری درست در رابطه با آن و ترغیب افراد علاقه مند به اصلاحات است (۳). رایج ترین الگوی ارزیابی در نظام های آموزشی، الگوی اعتباربخشی می باشد و عواملی که معمولا در کاربرد الگوی اعتباربخشی در آموزش عالی مورد نظر قرار می گیرند؛ شامل برنامه درسی، کارکنان آموزشی و پژوهشی، دانشجویان، منابع و تسهیلات می باشند(۴). ارزیابی درونی مقدمه ای برای بهبود کیفیت است و در حقیقت این ارزیابی اولین مرحله اعتباربخشی تلقی می شود و فرایندی است که در آن اعضای گروه آموزشی دانشگاه، هدف های گروه را تصریح و عملکرد آن را مورد قضاوت قرار می دهند، سپس نقش خود را بازنگری کرده تا در راه آینده مطلوب، گروه آموزشی با برنامه ریزی در اجرای آن گام های اولیه را بردارند(۵). انجام این ارزیابی ها برای تمام گروه های آموزشی الزامی بوده و پایه ای جهت انجام ارزیابی بیرونی است که توسط سایر گروه های آموزشی دانشگاه و گروه های مرتبط در سایر دانشگاه ها انجام می گیرد. در نهایت این جمع بندی ها، اساس اعتباربخشی دانشگاه ها به منظور تایید صلاحیت دانشگاه ها در روند توسعه آموزش و بالاخص در ارتباط با توسعه تحصیلات تکمیلی و تصویب رشته های جدید می گردد(۶ و ۷). ارزیابی درونی بخش تفکیک ناپذیر و اساسی از وظایف هر سازمان است، به ویژه سازمانی همچون وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی که هماهنگ کننده، برنامه ریز و مجری آموزش پزشکی و پیراپزشکی و طیف گسترده‌ایی از خدمات بهداشتی و درمانی کشور است. ارزیابی وضعیت موجود در حین اجرای فرایند بازخورد مطلوبی ایجاد خواهد کرد که مشخص می سازد، برنامه اجرا شده تا چه حد در دست یابی به اهداف از پیش تعیین شده موفق بوده است(۸). با توجه به اینکه تاکنون طرح ارزیابی درونی در گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل انجام نشده است، در این طرح تحقیقاتی هدف بر این است تا با انجام ارزیابی درونی گروه آموزشی مذکور، بتوان نقاط قوت و ضعف را شناسایی کرد و راهکارهایی جهت پیشرفت و بهبود آن ها ارائه نمود. توجه به کیفیت و ارزیابی میزان تحقق آن از رویکردهای مهم نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت است.

مواد و روش ها

نوع مطالعه مقطعی از نوع توصیفی – تحلیلی بود. جامعه مورد مطالعه شامل ۳ زیرگروه بود: مدیرگروه و اعضای هیات علمی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشجویان رشته پزشکی مشغول به تحصیل در بخش بهداشت(اعم از استاجر، اینترن) و یا دانشجویان پزشکی که بخش پزشکی اجتماعی را در دانشگاه علوم پزشکی زابل گذرانده اند، بودند. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری انجام شد. حجم نمونه و جامعه آماری در این پژوهش شامل ۴ زیر جامعه : مدیرگروه، اعضای هیات علمی،کلیه دانشجویان پزشکی مشغول به تحصیل در بخش بهداشت(اعم از استاجر، اینترن) می باشد که به صورت سرشماری وارد مطالعه گردیده اند. معیار خروج از مطالعه عدم تمایل به مشارکت در انجام پروژه تحقیقاتی می باشد. جمع آوری داده ها در این پژوهش از طریق پرسشنامه های استاندارد وزارت بهداشت، مربوط به گروه های آموزشی بالینی صورت گرفت که از مرکز مطالعات دانشگاه تهیه شده و روایی و پایایی آن قبلا به دلیل کاربرد گسترده، مورد تایید قرار گرفته است. این طرح در گروه آموزشی بخش پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل در سال ۱۳۹۹ صورت گرفت. پس از انتخاب موضوع پروپوزال و مطالعه مقالات مربوطه و آشکار شدن اهمیت موضوع ارزیابی درونی، پروپوزال مطالعه تکمیل گردید و پس از تصویب عنوان و پروپوزال در دانشکده اقدام به تشکیل کمیته ارزیابی درونی گردید. این کمیته ارزیابی متشکل از مدیرگروه و اعضای هیات علمی بخش پزشکی اجتماعی، مسئول دفتر توسعه و کارشناس آموزش بود. هدف

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

از تشکیل این کمیته تعیین سطح مطلوب آموزشی بخش پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل و مقایسه نتایج با سطح مطلوب مورد انتظار گروه و در نهایت ارائه راهکار برای رسیدن به آن بود. برای جمع آوری داده ها از طریق پرسشنامه هیات علمی، دانشجو و پرسشنامه مربوط به مدیرگروه و رسالت و اهداف گروه انجام شد. بدین صورت که پرسشنامه دانشجو و اعضای هیات علمی گروه با توزیع در بین آن ها تکمیل شد و پرسشنامه مدیر گروه با مصاحبه با ایشان و بررسی اسناد موجود در خصوص رسالت و اهداف گروه تکمیل گردید. سوالات مربوط به پرسشنامه ها شامل ۷ عامل،۲۵ ملاک و ۱۲۵ نشانگر بود. عامل های هفتگانه موجود در پرسشنامه ها به این شرح بود:۱-اهداف، رسالت، جایگاه سازمانی ۲- دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی ۳-هیات علمی ۴-دانشجو ۵-راهبردهای یادگیری و یاددهی ۶-امکانات و تجهیزات آموزشی ۷- پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها. از آن جا که برای این منظور استانداردهای مشخص و مدونی در نظام آموزش عالی کشور در دسترس نمی باشد. وضعیت موجود نشانگرهای ملاک ها بر اساس اسـتانداردهای تعریف شـده مبتنی بر رسالت، اهداف، آیین نامه ها و بخشنامه ها و با در نظر گرفتن شرایط و امکانات موجود، توسط پژوهشگران مشخص گردید. میزان مطلوبیت هر نشانگر در سه سطح مطلوب، نسبتاً مطلوب و نامطلوب متناسب با اهداف و رسالت های گروه آموزشی پزشکی اجتماعی مشخص شد. سپس با توافق جمعی گروه، برای هر ملاک چند نشانگر (مجموعاً ۱۲۵ نشانگر) و برای هر یک از نشانگرها سه گویه در مقیاس رتبه ای در نظر گرفته شد. نهایتاً در طی سه گام نمره ی عوامل هفت گانه و سطح مطلوبیت آن ها تعیین شد. بدین صورت که در گام اول سطح مطلوبیت هر نشانگر مشخص و به سطح مطلوب، ارزش عددی ۳، به سطح نسبتاً مطلوب، ارزش عددی ۲ و به سـطح نامطلوب، ارزش عددی ۱ داده شد و سپس میانگین داده ها تعیین گردید که همان نمره ی ملاک می باشد. در گام دوم میانگین هایی که در حد فاصل ۰/۸۳-۰ قرار داشت، به عنوان نامطلوب و با ارزش عددی ۱ ، حد فاصل ۱/۶۶-۰/۸۴ به عنوان نسبتاً مطلوب و با ارزش عددی ۲ و نهایتاً حد فاصل ۱/۶۷تا ۳عنوان مطلوب و با ارزش عددی ۳ وزن دهی گردید. در گام سوم میـانگین آن ها تعیین شد که همان نمره ی عامل می باشد و سطح مطلوبیت آن براساس نمره ی به دست آمده برای هر عامل و حدود فوق تعیین گردید. پس ازجمع آوری داده ها از طریق پرسشنامه، داده ها وارد نرم افزار SPSS شد و تجزیه و تحلیل داده ها انجام گردید و نمره میانگین برای هر عامل بدست آمد و سپس نمره میانگین کلی برای تمام عوامل بدست آمد. این نتایج به صورت کمی بود. در نهایت نتایج عوامل هفتگانه به صورت کیفی بر اساس سه درجه مطلوب، نسبتا مطلوب و نامطلوب اعلام شد. به این ترتیب وضعیت گروه از نظر مطلوب بودن و فاصله گروه با سطح مطلوب مورد انتظار، ارائه شده، نقاط ضعف و قوت و راهکارهای پیشنهادی جهت ارتقاء وضع موجود توسط کمیته ارزیابی داده شد و گزارش نهایی در اختیار مرکز مطالعات، مسئولان آموزشی و گروه مربوطه قرار گرفت.

محدودیت های اجرائی طرح و پیش بینی جهت حل آن ها :

۱- عدم آشنایی افراد و گروه ارزیابی شونده که باعث طولانی شدن و تاخیر افتادن انجام طرح گردید که این مشکل با تشکیل جلسه و بیان اهمیت ارزیابی و فرمهای راهنمای ارزیابی تعدیل شد.

۲- عدم همکاری اعضای گروه و دانشجویان که با توضیح در مورد اهداف و نتایج طرح سعی در افزایش میزان همکاری گردید.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

یافته ها

گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی زابل در هر دوره مسئولیت آموزش تئوری و عملی دانشجویان مقطع علوم‌پایه، فیزیوپاتولوژی ، کارآموزی و کارورزی را برعهده دارد. در همین راستا دانشگاه با فراهم آوردن فضای فیزیکی به همراه تجهیزات و امکانات مورد نیاز جهت آموزش و تحقیق، شرایط لازم جهت پیشبرد اهداف آموزشی، درمانی و خدمات رسانی به بیماران را فراهم کرده است. در این مطالعه مدیرگروه و اعضای هیات علمی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی به همراه ۱۰۴ دانشجوی مقطع کارورزی، کارآموزی و فیزیوپات که در سال ۱۳۹۹ دوره‌ی آموزشی پزشکی اجتماعی خود را گذرانده بودند، شرکت داشتند. در این مطالعه گروه آموزشی پزشکی اجتماعی با میانگین نمره ۱/۵۴ و وضعیت نسبتا مطلوب گزارش گردید.

عامل ۱: رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی

میزان مطلوبیت: ۱/۷۹

طیف مطلوبیت: مطلوب

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که ملاک اهداف و رسالت گروه آموزشی پزشکی اجتماعی از طریق مصاحبه با اعضای هیات علمی با نمره ۱/۶۲ در وضعیت نسبتا مطلوب قرار گرفت. نتایج حاکی از آن بود که نشانگر ۳ یعنی وضعیت شرکت نماینده دانشجویان در جلسه شورای آموزشی گروه با نمره ۰/۵ نامطلوب گزارش شد و سایر نشانگرها به صورت نسبتا مطلوب و مطلوب گزارش شدند. مطالعه حاضر به وضعیت ملاک مدیریت گروه می‌پردازد. نتایج این جدول نشان داد که این ملاک از وضعیت مطلوبی در میان اعضای هیات علمی برخوردار می‌باشد. برای تمام نشانگرهای ملاک فوق به جز وضعیت مرتبه علمی مدیرگروه، وضعیت مطلوب گزارش شد. ملاک روند توسعه منابع گروه با نمره ۱/۶ با وضعیت نسبتا مطلوب گزارش شد. در این ملاک، نشانگر برآورده شدن نیازهای مربوط به منافع و امکانات نمره‌ی نامطلوبی را دریافت کرد و سایر نشانگرها از نظر اعضای هیات‌علمی در وضعیت نسبتا مطلوب و مطلوبی قرار داشتند. در مطالعه حاضر مشخص شد که تمام اعضای هیات‌علمی شرکت کننده در این مطالعه به تمام نشانگرهای ملاک آیین‌نامه‌ها و مصوبات گروه نمره کامل ۲ را اختصاص دادند و این ملاک با وضعیت مطلوب گزارش گردید.

عامل ۲: دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیر درسی

میزان مطلوبیت: ۱/۹

طیف مطلوبیت: مطلوب

در مطالعه حاضر به وضعیت عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیر درسی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی پرداخته شد. نتایج این مطالعه نشان داد که تمام نشانگرهای ملاک فوق از طریق مدیرگروه و اعضای هیات علمی با نمره ۲ در وضعیت مطلوب گزارش شدند. در این مطالعه ملاک ضرورت بازنگری برنامه درسی و دوره‌های آموزشی با نمره ۱/۸ با وضعیت مطلوب گزارش شد. نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که نشانگر مطابقت محتوای دروس با آخرین یافته‌های علمی نمره نامطلوب دریافت کرد حال‌آنکه سایر نشانگرهای ملاک فوق با نمره‌ی ۲ و در وضعیت مطلوب گزارش شدند.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

عامل ۳: هیات علمی

میزان مطلوبیت: ۱/۵۲

طیف مطلوبیت: نسبتا مطلوب

ترکیب اعضای هیات علمی به عنوان اولین ملاک عامل هیات علمی در جدول ۱مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج مطالعه نشان داد که اعضای هیات علمی نمره ۱/۶۲ و وضعیت نسبتا مطلوب را برای ملاک فوق گزارش دادند. نشانگر وضعیت ترکیب اعضای هیات علمی گروه از نظر مرتبه علمی نمره نامطلوب و نسبت اعضای هیات علمی به دانشجویان به تفکیک مقاطع وضعیت مطلوب(با نمره ۱/۷۵) را به خود اختصاص دادند. سایر نشانگرها نمره ۲ و وضعیت مطلوب را از دید اعضای هیات علمی دریافت کردند. ملاک فعالیت‌های آموزشی با نمره ۱/۷۶ در وضعیت مطلوب گزارش شد. اعضای هیات علمی نشانگر وضعیت متوسط تعداد کارگاه‌های گذرانده شده هیات علمی در ۲ سال اخیر را با کمترین نمره(۰/۲۵) در وضعیت نامطلوب گزارش کردند. سایر نشانگرهای ملاک فوق با وضعیت‌های نسبتا مطلوب و مطلوب گزارش داده شدند. ملاک فعالیت‌های پژوهشی هیات علمی با نمره پایین ۱/۱۰ در وضعیت نسبتا پایین گزارش شد، به‌طوری که نشانگرهای متوسط تعداد کتاب منتشر شده توسط عضو هیات علمی و عضویت در هیات‌های اجرایی و علمی سمینارها و کنفرانس‌ها با نمره‌های ۰/۳۳ در وضعیت نامطلوب و نشانگر سرانه تعداد داوری مقالات و کتاب توسط اعضای هیات علمی با نمره ۲ در وضعیت مطلوب قرار داشتند. سایر نشانگرها با وضعیت نسبتا نامطلوب گزارش شدند. اعضای هیات علمی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی به نشانگر میزان عضویت در شوراهای خارج از گروه در سطح دانشکده و دانشگاه نمره پایین ۰/۷۵ و وضعیت نامطلوب اختصاص دادند، درحالی‌که سایر نشانگرهای مربوط به فعالیت‌های اجرایی هیات علمی در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش شدند. میزان رضایت کلی از این ملاک به صورت نسبتا مطلوب و با نمره ۱/۲۲ گزارش گردید. اعضای هیات علمی با نمره‌ی بالای ۱/۹۳ و وضعیت مطلوب از وضعیت ویژگی‌های عضو هیات علمی و روند ارتقاء رضایت داشتند. اعضای هیات علمی از نشانگرهای سن، وضعیت استخدامی و ترفیع رضایت بالا و مطلوبی داشتند، حال‌آنکه وضعیت ارتقاء اعضای هیئت علمی با نمره ۱/۷۵، وضعیت مطلوب را به خود اختصاص داد.

عامل ٤: دانشجو

میزان مطلوبیت: ۱/۳۱

طیف مطلوبیت: نسبتا مطلوب

در جدول ۱، مطالعه حاضر به وضعیت ملاک پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرداخته شد. رضایت از پیشرفت تحصیلی دانشجویان توسط ۱۰۶ دانشجوی کارورز و کارآموز مورد مطالعه قرار گرفته با نمره ۱/۲۱ در وضعیت نسبتا مطلوب قرار گرفت. در این مطالعه همه‌ی نشانگرهای این ملاک در وضعیت‌های نسبتا مطلوب گزارش شدند. دانشجویان مورد بررسی در این مطالعه از نشانگر شرکت دانشجویان در جلسات برنامه‌ریزی آموزشی رضایت نداشتند و این نشانگر با نمره ۰/۸۰ در وضعیت نامطلوبی گزارش شد. بااین‌حال نشانگر شرکت دانشجویان در ارزشیابی اساتید با نمره ۱/۳۲ وضعیت نسبتا مطلوبی را به خود اختصاص داد. در این مطالعه، ملاک تعامل دانشجویان با اعضای هیات علمی با نمره ۱/۱۱ در وضعیت نسبتا نامطلوبی گزارش شد. شواهد مطالعه حاضر نشان داد که دانشجویان از وضعیت اجرای برنامه ملاقات با دانشجویان توسط اساتید در دفتر گروه رضایت مناسبی نداشتند و این نشانگر با نمره ۰/۹ در وضعیت نسبتا مطلوبی قرار داشت. ملاک نظر دانشجویان درباره گروه آموزشی پزشکی اجتماعی با نمره نسبتا قابل‌قبول ۱/۶۹ در وضعیت مطلوب گزارش شد به‌طوری که دانشجویان از مدیریت گروه و برنامه‌ریزی درسی گروه رضایت مطلوب و بالایی داشتند، حال‌آنکه میزان رضایت دانشجویان از راهبردهای یاددهی–یادگیری، امکانات و تجهیزات آموزشی و کمیته پایان‌نامه و

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

راهنمایی پایان‌نامه در وضعیت مطلوب و نسبتا مطلوب قرار داشت. همچنین نتایج نشان داد که میزان رضایت دانشجویان از امکانات رفاهی دانشجویان با نمره ۰/۹ در وضعیت نسبتا مطلوبی گزارش شد. بررسی وضعیت فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان نشان داد که این ملاک در وضعیت نسبتا مطلوب و با نمره ۱/۵۱ گزارش گردید. وضعیت استفاده دانشجویان از منابع کتابخانه و انجام طرح‌های پژوهشی به عنوان نشانگرهای این ملاک نمره‌های ۱/۹۱ و ۱/۱۲ را به خود اختصاص دادند.

عامل ۵: راهبردهای یادهی- یادگیری

میزان مطلوبیت: ۱/۵۰

طیف مطلوبیت: نسبتا مطلوب

در جدول ۱، به وضعیت الگوها و روش‌های تدریس پرداخته شد. در این مطالعه نشانگر میزان توجه استاد به تفاوت‌های فردی دانشجویان با معیار ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی در وضعیت نسبتا مطلوب و با وضعیت میانگین نمره ۱ گزارش شد و سایر نشانگرهای ذکر شده در این ملاک با میانگین نمره ۲ در وضعیت مطلوب قرار داشتند. ملاک استفاده از منابع و وسایل آموزشی با نمره ۱/۵ در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش گردید. به‌طورکلی شواهد نشان داد که میزان استفاده اعضای هیات علمی از منابع و وسایل کمک آموزشی و به‌کار بردن آن ها متناسب با محتوای دروس در وضعیت نسبتا مطلوبی قرار دارد. بااین‌حال دانشجویان از استفاده وسایل کمک آموزشی رضایت نسبتا پایینی داشتند(نمره ۱/۳ با وضعیت نسبتا مطلوب). بررسی وضعیت چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی نشان داد که این ملاک با میانگین نمره ۱/۳۲ در وضعیت نسبتا پایینی قرار دارد. درواقع وضعیت کارگاه‌های مرتبط با ارزشیابی پیشرفت تحصیلی گذرانده شده توسط اعضای هیات علمی و انجام ارزشیابی‌های تشخیصی اولیه در شروع هر درس با نمره‌های ۱ و ۱/۰۳ در وضعیت نسبتا پایینی گزارش شدند. همچنین مشخص شد که برنامه مشخص برای فرایند ارزشیابی دانشجویان و انجام ارزشیابی پایانی براساس آزمون‌های استاندارد به ترتیب به طور مطلوب و نسبتا مطلوبی اجرا می‌شود. ملاک استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی در جدول۱ مورد بررسی قرار گرفت و با میانگین نمره ۱/۳۷ در جایگاه نسبتا مطلوبی قرار داشت. مشخص شد که مستندات ارزشیابی کلاس‌های درسی اعضای هیات علمی به صورت مطلوب وجود دارد و سازوکار نسبتا مطلوبی جهت بررسی نتایج ارزشیابی هیات علمی قرار دارد. همچنین دانشجویان از میزان و نحوه راهنمایی و مشاوره اعضای هیات علمی رضایت نسبتا مطلوبی داشتند(میانگین نمره ۱/۵). حال‌آنکه نتایج مطالعه حاضر حکایت از آن داشت که دانشجویان مشارکت پایینی در طرح‌های پژوهشی دارند(وضعیت نامطلوب با میانگین نمره ۰/۵).

عامل٦: امکانات و تجهیزات آموزشی

میزان مطلوبیت: ۱/۵۹

طیف مطلوبیت: نسبتا مطلوب

ملاک امکانات سمعی و بصری گروه آموزشی پزشکی اجتماعی با کسب نمره ۱/۴۱ در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش گردید. نشانگر تناسب وسایل آموزشی با نیازهای گروه با نمره ۱/۷۵ در وضعیت مطلوب و نشانگرهای به‌روز بودن وسایل آموزشی گروه و وجود برنامه مدون برای استفاده از وسایل آموزشی به ترتیب با میانگین نمره‌های ۱/۵ و ۱/۵ در وضعیت نسبتا مطلوب قرار داشتند و وضعیت امکانات گروه برای انتشار نتایج پژوهشی

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

با میانگین نمره ۱/۳۳ در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش گردید. همچنین در این مطالعه وضعیت فراهم‌سازی به موقع وسایل کمک آموزشی با نمره پایین ۱ در وضعیت نسبتا مطلوب قرار داشت.

در جدول۱ به وضعیت امکانات و خدمات رایانه‌ای گروه آموزشی پزشکی اجتماعی پرداخته شد. نتایج نشان داد که این ملاک با میانگین نمره ۱/۶۸ در وضعیت مطلوبی گزارش شد. نشانگرهای استفاده اعضای هیات علمی از امکانات و خدمات رایانه‌ای و وجود متخصص و مسئول کامپیوتر در سایت با کسب میانگین نمره ۲ و تناسب امکانات و خدمات رایانه‌ای با نیازهای گروه با نمره ۱/۷۵ در جایگاه مطلوب قرار داشتند حال‌آنکه سایر نشانگرهای ذکر شده در این ملاک به صورت نسبتا مطلوب گزارش گردیدند. ملاک وضعیت فضاهای آموزشی و اداری گروه با میانگین نمره ۱/۷۰ و وضعیت مطلوب مورد ارزیابی قرار گرفت. شواهد نشان داد که نشانگرهای تناسب فضای آموزشی(کلاس) با رشته تحصیلی و استفاده بهینه از فضاهای آموزشی موجود توسط مدیرگروه در وضعیت مطلوبی قرار دارند و نشانگرهای تناسب فضای اداری با نیازها و فعالیت‌های گروه و تناسب فضای آموزشی(سالن کنفرانس، سالن امتحانات) با میانگین نمره ۱/۵ و ۱/۳۳ در وضعیت نسبتا مطلوبی گزارش شدند.

عامل ۷: پایان‌نامه‌ها، فرصت‌های مطالعاتی و سمینارها

میزان مطلوبیت: ۱/۲

طیف مطلوبیت: نسبتا مطلوب

جدول ۱ به موضوع وضعیت ملاک کیفیت پایان‌نامه ها پرداخته است. این ملاک با میانگین نمره ۱/۲ در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش شد. با توجه به نتایج، نشانگرهای تناسب عناوین پایان‌نامه‌ها با تخصص اعضای گروه و وجود مستندات مربوط به آیین‌نامه و مقررات پایان‌نامه با میانگین نمره ۲ در وضعیت مطلوب قرار دارند. بااین‌حال نتایج نشان داد که میزان رعایت آیین‌نامه و مقررات پایان‌نامه توسط اعضای گروه در وضعیت نسبتا مطلوب با میانگین نمره ۱ قرار دارد. همچنین نشانگرهای وجود برنامه‌ریزی مدون در خصوص ارزیابی تکوینی پایان‌نامه دانشجویان و وجود سازوکار در خصوص استفاده از نتایج پایان‌نامه‌ها با نمره ۰/۵ در وضعیت نامطلوب گزارش شدند. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تعداد سمینارهای برگزار شده توسط اعضای گروه آموزشی پزشکی اجتماعی و استفاده از نتایج سمینارهای برگزار شده به ترتیب با میانگین نمره‌های پایین ۱ و ۱/۰۴ در وضعیت نسبتا مطلوبی قرار داشت. همچنین نشانگر تشویق و ترغیب دانشجویان در برگزاری همایش‌های دانشجویی با میانگین نمره ۱/۵ در وضعیت نسبتا مطلوبی گزارش شد. در جدول ۱ به وضعیت ملاک قراردادهای پژوهشی پرداخته شد. نتایج نشان داد که ملاک فوق با میانگین نمره ۱/۲۲ در وضعیت نسبتا مطلوب قرار دارد. نشانگر فراهم آوردن تسهیلات به منظور عقد قرارداد پژوهشی با وضعیت نامطلوب، کمترین نمره(۰/۷۵) و نشانگر وجود سازوکاری مشخص برای استفاده از قراردادهای پژوهشی با میانگین نمره ۱/۶۵ بیشترین نمره را به خود اختصاص دادند.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

جدول ۱. نتایج ارزیابی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی

عوامل	ملاک	نمره	وضعیت
عامل ۱: رسالت و اهداف و جایگاه سازمانی نمره ۱/۷۹ (مطلوب)	رسالت و اهداف گروه آموزشی پزشکی اجتماعی	۱/٦۲	نسبتا مطلوب
	مدیریت گروه	۱/۹٦	مطلوب
	آیین نامه ها و مصوبات	۲	مطلوب
عامل۲ : دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی نمره ۱/۹ (مطلوب)	دوره های آموزشی و اهداف	۲	مطلوب
	ضرورت بازنگری در برنامه های درسی و دوره های آموزشی	۲	مطلوب
عامل ۳: هیات علمی نمره ۱/۵۲ (نسبتا مطلوب)	ترکیب اعضای هیات علمی	۱/٦۲	نسبتا مطلوب
	فعالیت های آموزشی	۱/۷٦	مطلوب
	فعالیت های پژوهشی	۱/۱۰	نسبتا مطلوب
	فعالیت های اجرایی	۱/۲۲	نسبتا مطلوب
	ویژگی های عضو هیات علمی و روند ارتقا	۱/۹۳	مطلوب
عامل ٤: دانشجو	پیشرفت تحصیلی دانشجویان	۱/۲۱	نسبتا مطلوب

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

نمره۱/۳۱ (نمره مطلوب)	مشارکت دانشجو در برنامه های آموزشی گروه	۰/۸	نامطلوب
	تعامل دانشجویان با اعضای هیات علمی	۱/۱۱	نسبتا مطلوب
	نظر دانشجویان درباره گروه آموزشی پزشکی اجتماعی	۱/٦۹	مطلوب
	فعالیت های پژوهشی دانشجویان	۱/۵۱	نسبتا مطلوب
عامل ۵: راهبرد های یاد دهی و یادگیری نمره ۱/۵۰ (نسبتا مطلوب)	الگو ها و روش های تدریس	۱/۸۳	مطلوب
	استفاده از منابع و وسایل آموزشی	۱/۵۰	نسبتا مطلوب
	چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	۱/۳۲	نسبتا مطلوب
	استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی	۱/۳۷	نسبتا مطلوب
عامل ٦: مکانات و تجهیزات آموزشی نمره ۱/۵۹ (نسبتا مطلوب)	امکانات سمعی و بصری	۱/٤۱	نسبتا مطلوب
	امکانات و خدمات رایانه ای	۱/٦۸	مطلوب
	فضاهای آموزشی و اداری گروه	۱/۷۰	مطلوب
عامل۷ : پایان‌نامه‌ها، فرصت‌های مطالعاتی و سمینارها نمره ۱/۲ (نمره مطلوب)	کیفیت پایان نامه ها	۱/۲۰	نسبتا مطلوب
	سمینارها و همایش های برگزار شده توسط گروه	۱/۱۸	نسبتا مطلوب
	قراردادهای پژوهشی	۱/۲۲	نسبتا مطلوب

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

بحث و نتیجه گیری

ارزیابی درونی گروه های پزشکی از اهمیت ویژه ای برخوردار است، چرا که فعالیت های این نظام در راستای تربیت نیروی انسانی کارآمد برای عرصه مراقبت های بهداشتی درمانی می باشد(۸). در این پژوهش عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی با میانگین نمره ۱/۹ (مطلوب) بالاترین نمره را کسب کرد. نتایج مطالعه فلاح و همکاران نشان داد که کیفیت آموزشی، ارزیابی دانشجویان و اعضای هیات علمی در وضعیت خوبی قرار داشت و نمره‌ی مطلوبی را دریافت کرد. این یافته‌ها همسو با مطالعه حاضر بود. با توجه به ارزیابی صورت گرفته از عامل هیات علمی مشخص شد که وضعیت ارتقاء اعضای هیات علمی و فعالیت‌های آموزشی آن ها نسبت به سایر ویژگی‌های رضایت بهتری داشتند، حال‌آنکه فعالیت‌های پژوهشی و اجرایی اعضای هیات علمی بیشتر نیاز به بازبینی و برنامه‌ریزی دارد. همچنین از آن جایی که دانشجویان جهت انجام کارهای پژوهشی و پایان‌نامه به اساتید خاصی مراجعه می‌کنند، توصیه می‌شود تا اقدامات و برنامه‌ریزی لازم تناسب لازم را در این زمینه برطرف کنند[۹]. در مطالعه ضرابیان و همکاران نیز وضعیت اعضای هیات علمی و فراگیران در حد مطلوب بود(۱۰). عامل دانشجویان با ۵ ملاک و ۱۷ نشانگر مورد ارزیابی قرار گرفت و نتایج نشان داد که در وضعیت نسبتا مطلوب قرار دارد. ملاک نظر دانشجویان درباره گروه با نمره ۱/۶۹ بهترین مطلوبیت را به خود اختصاص داد. در این مطالعه مشخص شد که دانشجویان از مدیریت گروه و وضعیت برنامه‌ریزی درسی رضایت بالا و مطلوبی دارند. بااین‌حال نبود امکانات و تجهیزات آموزشی مناسب و امکانات رفاهی پایین برای دانشجویان نیازمند بررسی و ارائه تصمیم و دستورات لازم، در جلسات هم‌اندیشی صورت گرفته، می‌باشد. در مطالعه شهبازی و همکاران نظرات دانشجویان در مورد اعضای هیات علمی، ارائه دروس نظری و تناسب محتوای دروس تدریس شده در وضعیت مطلوبی گزارش شد. همچنین در زمینه کارآموزی و کارورزی رتبه بیش از رضایت بخش تا قوی را به خود اختصاص داد که از نتایج مطالعه حاضر در وضعیت خیلی بهتری برخوردار بود(۱۱). عامل راهبردهای یادگیری- یاددهی با میانگین نمره ۱/۵۰ در وضعیت نسبتا مطلوب گزارش گردید. بررسی‌ها حکایت از میزان مشارکت پایین دانشجویان پزشکی در انجام طرح‌های پژوهشی دانشکده دارد که در این زمینه توصیه می‌شود اعضای گروه با همکاری معاونت محترم پژوهشی به تشویق دانشجویان و اختصاص امتیازهای تحصیلی و مالی لازم در این جهت بپردازند. توکلی و همکاران نیز در مطالعه خود با ارزیابی درون گروهی گروه فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان دادند که گروه در امور آموزشی رتبه قوی و در امور پژوهشی رتبه بسیار قوی را کسب کرده است. رتبه به دست آمده از امکانات آموزشی- پژوهشی نیز مطلوب بود(۱۲). حال‌آنکه در مطالعه حاضر دانشجویان مشارکت و رضایت پایینی در اجرای طرح‌های پژوهشی داشتند. عامل امکانات و تجهیزات آموزشی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی با میانگین نمره ۱/۵۹ در جایگاه نسبتا مطلوبی قرار داشت. مشخص شد که فضاهای آموزشی و اداری گروه نسبتا مورد تایید اعضای هیات علمی قرار داشت، به‌طوری که میان فضای کلاس‌های آموزشی با رشته‌ی تحصیلی دانشجویان تناسب لازم وجود دارد و مدیرگروه استفاده‌ی بهینه‌ای از فضاهای آموزشی موجود را دارد. با توجه به دسترسی پایین به اینترنت و شبکه‌های اطلاع‌رسانی و عدم تناسب کافی میان فضای سایت کامپیوتری با تعداد دانشجویان توصیه می شود. گروه هرچه زودتر امکانات و شرایط مورد نیاز را فراهم کرده و سازوکار لازم جهت بهبود دسترسی به اینترنت جهت استفاده اعضای هیات علمی و دانشجویان را متناسب با اهداف گروه فراهم آورد(وضعیت نسبتا مطلوب). نتایج مطالعه شهبازی و همکاران نیز نشان داد که گروه پزشکی اجتماعی از نظر تجهیزات مورد نیاز جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی به حمایت بیشتر مسئولین دانشگاه نیازمند می‌باشد. در این مطالعه بیشترین کمبود مربوط به وسایل و تجهیزات در مراکز بهداشتی درمانی روستایی و کمترین کمبود مربوط به وسایل فنی و اداری موجود در محل استراحت دانشجویان کارورز بود(۱۱). رفیعی و همکاران نیز با ارزیابی درونی گروه پرستاری داخلی جراحی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان دادند که منابع و تجهیزات گروه، از دیدگاه دانشجویان، ضعیف گزارش گردید(۱۲). در مجموع نتیجه ارزیابی درونی گروه پزشکی اجتماعی نسبتا مطلوب بود و لازم است با توجه به نتایج به دست آمده در صدد رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت برآید.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی زابل به خاطر حمایت مالی و همکاری در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود.

References

1. Farasatkhah, M., The Future View of Iranian Higher Education Quality a Grounded Theory Based Model. 2009.
2. Kalbasi, A., Internal evaluation of departments in the school of management and medical informatics, Isfahan University of Medical Science. Iranian journal of medical education, 2006. 6(1): p. 125-134.
3. Abedini et al., Internal evaluation of the Nursing Department of the School of Nursing and Midwifery, Qom University of Medical Sciences. Journal of Qom University of Medical Sciences, 2013. 7 (2): p. 64-71.
4. Abbas, B.H., Internal university evaluation and its application in continuous improvement of the quality of higher education
5. Azami-Aghdash, S., et al., Prevalence and causes of cesarean section in Iran: systematic review and meta-analysis. Iranian journal of public health, 2014. 43(5): p. 545.
6. Semnani, F., et al., Comparative Study on Patterns of Performance Assessment in Medical Schools. International Journal of Hospital Research, 2018. 7(3): p. 18-32.
7. Organization, W.H., WHO/AMEWPR Meeting on Quality Assessment of Medical Education: Focus on Medical Licensure Examination, Seoul, Republic of Korea, 14-16 September 1996: Report. 1996, Manila: WHO Regional Office for the Western Pacific.
8. Rezaian, et al., Internal evaluation of social medicine department of Rafsanjan medical school. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, 2011. 10 (1): p. 55-66.
9. Fallah, S., et al., Internal evaluation of environmental health department in Semnan University of Medical Sciences. Koomesh, 2003. 5: p. 73-7.
10. Zarrabian, M., et al., Internal Evaluation of the Endodontics Department School of Dentistry Tehran University of Medical Sciences. Strides in development of medical Education, 2009. 5(2): p. 135-142.
11. Shahbazi, et al., Intra-group evaluation of social medicine department of Semnan University of Medical Sciences in 2002. Koomesh, 2004. 5 (2): p. 19-26.
12. Allahtavakoli, M., et al., Internal evaluation of physiology department of Rafsanjan University of Medical Sciences. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, 2013. 12(3): p. 233-242.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

[DOI: 10.22088/mededj.10.1.31]